

BÁO NINH
Szilaj szelek

Még nem kelt fel a nap, de a köd már ritkulni kezdett a füves síkság fölött. Diem falu – szétszórt viskók az országút két oldalán – kibontakozott az éjszakából.

Vége felé járt a háború. A síkság túloldalán az ellenséges tüzérségi állás hallgatott; az égen még nem tűntek fel a felderítő repülőgépek. A falu szélénél az utánpótlás utolsó teherautója kelt át a kis A Rang folyón a kőből rakott gázlón, amely a lebombázott vashíd helyén készült. A kerekektől kiindulva hullámgyűrűk terültek szét koncentrikus körökben, majd elnyugodtak, és kismult a víz felszíne.

Hang szállt fel puhán valahonnan a ködből, tovalebegve az éj utolsó neszével, az ének végigsuhant a folyó partján:

*Vándor vagyok, aki honától messze jár,
A part vagyok, amely csak a léptedre vár.*

A szaggatott dombsor mögül, amely keletről szegélyezte a síkot, reszketeg vörösben kelt fel a nap. A köd eltisztult, és felkéklett az ég. Szerte a síkon gyémántként csillogtak a fényben a harmatcseppek a fűszálakon. Az ének hangja erősödött, komoran és mégis éterien hangzott, vibráló volt és szilaj.

Dieu Nuongé volt a hang. A lány már hónapokkal előbb meghalt, vagy évekkal előbb, senki se tudja igazán. De most, a napkeltében Diem ébredező lakói hallották az éneket, és azt motyogták: „Ez ő!”

A viskókon túlról, a lövészárkokkal szabdalt tüzérségi terepről őrszemek pásztázták távcsövükkel a falut.

*Ó, a sorsom mily mostoha,
Elment a kedvesem, s nem jön vissza soha!*

– Nézd csak, ott! Ő az! – kiáltott az egyik katona. A falut szegélyező bokorsáv mögött mintha egy nőalakot látott volna közeledni kecses, ringó járásával és hátára leomló ébenfekete hajával. A hajnalban összevegyült az álom és a valóság. Talán délibáb volt, amely a dalból született. Kísértet. Csalóka, kéjekre csábító látomás.

A lövészárkokban a százados meg a politikai tiszt egymás kezéből kapkodta ki a látcsövet. Dieu Nuongról, a saigoni énekesnőről, aki itt rekedt a felszabadult zónában, legendák keringtek a zászlóaljnál, és ahogy szájról szájra jártak, egyre csak fényesedtek.

A politikai tiszt leengedte a látcsövet.

– Ha azt a szajhát el nem kapjuk, megrontja csapatunk harci szellemét – mondta. – Maga után csalja a katonáinkat.

– De hogy tudod belefojtani a dalt egy kísértetbe? – kérdezte a százados.

– Meg kell tiltani neki! Ez sárga dal, pacifista. És miért kezd minden reggel azonos időpontban danolászni? Csak valami jeladás lehet. Vagy az embereinket akarja elcsábítani, az ágyába csalni, hogy megfertőzze őket, hogy lelohassza a harci erőt bennük. Csak ezen mesterkedik.

– De olyan gyönyörűen énekel!

A síkon egy szakasz gyalogos vágott át. Egyikük a sor végéről elmaradva megállt, és Diem felé kémlelt. A köd pamatokban szállt fel a folyó zöld vizéről. Szellő suhant végig fölötte, és elsodorta az éneket. A katonának végigborzongott egész testén a dal, úgy tetszett, hogy megsimogatja a szívüket. Áttetsző, fénylő és tiszta volt a dal, mint a hajnali levegő, a látóhatár mögött elterülő végtelen erdők szomorúsága áradt benne, fitytyet hányva határoknak, frontvonalaknak, csatatereknek, bombáknak, csúfot üzve az öldöklésből.

Amikor 1973-ban Diemhez ért a zászlóalj, Dieu még életben volt. Alig tudtunk róla, annyit csak, hogy az előző évben került a faluba a felszabadító haderők nagy offenzívája és a saigoni csapatok összeomlása után. Akik ennél tájékozottabbnak hirdették magukat, egymásnak ellentmondó történeteket meséltek róla.

– Azt mondják, hogy még rongyai is alig voltak, amikor ide menekült.

Azon a tűzvészes nyáron aligha ő volt az egyetlen szenvedő. Ezreket gyilkoltak meg, holttestek heverték mindenfelé, végig az utak mentén, a földeken halomba rakva, a folyó vizében sodródva. Az életben maradtok is inkább holtak, mint elevenek voltak. A falu majdnem teljesen romokban hevert, csak tüskés bokrok, törött téglák és cserepek halmai meg hasadt gerendák maradtak belőle. Itt-ott félig rom, félig lövészárkok tákolmányok, ideiglenes viskók meredtek ki a hulladékból. Kuttyák turkáltak a szemét közt, az eltűnt múlt maradványait húzkodva elő: rikító színű ruhák rongyait, kalapokat, bőr és műanyag tárgyakat, fa- és üvegdarabokat, a háztartás eszközeit, másutt meg emberi csontokon marakodtak össze.

Az előtt a nyár előtt Diem virágzó község volt az amerikaiak oltalmában. A férfiak a katonai zsoldjukból éltek, az asszonyok apró üzletekkel kerestek pénzt. De a falura rátört a háború. Naponta repülőrajok jöttek, bombákat szórva a házakra és a földekre. Az amerikai gazdagság időszakának vége szakadt.

Az én csapatom, a 17. számú tüzérségi zászlóalj a következő évben ért Diembe, hogy az A Rang folyót

védje a légielő ellenében. A kísértetfalu határában foglaltuk el állásunkat. A falu lakói nyomorogtak, szinte elvadultak. A kevés férfi, a bábhadzsereg vak és nyomorék maradványai már nem kaptak élelmiszerfejadagot. Csak az asszonyok mertek kimozdulni, ösztövéren és kábán, rongyokban, éhező gyerekek rajától körülvéve.

Mind menekültek voltak a régió városaiból, falvaiból és katonai táboraiból, akik az előző nyáron a felszabadító hadsereg tankjainak kerültek az útjába. Egyik éjszaka iszonyú öldöklés volt. Ahogy mesélték, a menekültek repülőzúgást hallottak messziről, és ezernyi fáklyát meggyújtva hatalmas fénylő keresztet formáltak a templom előtti téren. A sötétben üvöltve csóválták a fáklyákat a pilóták felé. Senki se hallotta az első lövéseket, senki se látta az első felvillanásokat a látóhatáron. Órákon át záporoztak rájuk a repeszgránátok. Az amerikai repülőgépek vissza-visszatérő rajai hajnalig bombázták az iszonyú tömegsírt. Dieu Nuong egyike volt a keveseknek, akik életben maradtak.

Diem nyomorba és ínségbe süppedt. Mindenki köteles volt a földeken dolgozni, a manióka-sorok fölé görnyedni, a rizsültetvényeken robotolni. Mindenkinek el kellett fogadnia a forradalmat. Aki ellenállt, azt üldözték, sokakat ki is végeztek.

Maga Dieu Nuong börtönbe került. Három napra egy földalatti lyukba zárták büntetésül a sárga dalaiért, de semmit sem értek vele; továbbra is a maga világában élt, szabad maradt. Minden nap énekelt, hajnalban és alkonyatkor. Az a hír járta, hogy éjjelenként katonák lopóznak nyomorúságos konyhájához a folyóparton, ajtaján kopognak, a bambuszfalon kaparásznak. Az ellátmányukból hoznak neki rizst vagy egy csomag cigarettát, mások szövetdarabokat, cérnát, tüt, kis tüköröt, fésűt, gyufát vagy bármit, amiért egy ölelést lehet kapni. Bolondnak és szajhának emlegették a faluban.

Úgy tudták, hogy valaha énekesnő volt egy saigoni zenei együttesben. A társulat fellépésre ment a különleges hadosztály állomáshelyére, Tan Tranba. Épp csak elkezdődött az előadás, amikor a felszabadító hadsereg tankjai megrohanták a várost. A menekülők áradata magával sodorta Dieu Nuongot az égő földeken át Diemig, és ő velük együtt ottrekedt. A tömegmészárlás éjszakáján egy nagy halom holttest alá szorult a temetőkertben. Egy teljes napon át a hullák bűzét lélegezte be. Amikor végül előhúzták, úgy festett, mintha vörös lakkba esett volna. Állítólag annak az éjszakának az iszonyata fosztotta meg ép esztétől.

Zászlóaljunk hozzászokott az énekéhez; minden nap, szilaj szél gyanánt, vad és igéző hangja végigsuhant a sík fölött. Ódákat zengett a vágyról, amely szülőföldje után epesztette, a múlttól, amikor művészetének,

közönségének, a rivaldafénynek élt. Az elveszett ifjúságról dalolt, az elveszett szépségről, mindenről, ami már a múlté:

*Pedig nemrég a szerelemnek éltünk,
Pedig nemrég nekünk is volt hazánk...*

Diem népe még mindig dúdolja a panaszos éneket, amelyet Dieu Nuong azon az éjszakán énekelt először, amikor foglyok menete vonult át a falun, nem sokkal a nagy mézszárlás után. Százával vonszolták magukat a párosával összekötözött szerencsétlenek az úton terepszínű uniformisban. A nyomorult diemiek kunyhóikból leskelődtek, hogy nincs-e rokonuk a foglyok között. Az út széléig nem merészkedett senki. És ekkor, a falu végén, egy alak tűnt elő a fák közül – Dieu Nuong. Estszürkület volt, a jelenések órája.

Motyogva, vadul égő szemekkel, a magas fűben gázolva megindult a foglyok nyomán. A foglyok, akik meggörnyedve vonszolták a lábukat, észre se vették, amíg bele nem fogott földöntúli énekébe. Hangja gyenge volt, és szaggatott, mert a lélegzete ki-kihagyott. Az egyik fogoly bekapcsolódott az énekébe. Majd egy másik is, és újabb meg újabb. Dieu Nuong hangja minden férfi ajkát úgy érte, mint egy-egy csók. A foglyok menete kórossá lett, az énekük elfojtotta a vonszolódó léptek zaját. A kísérő örök csendet parancsoltak, de aztán jobbnak látták leengedni a szuronyukat.

Most már a falusiak is ott tolongtak az út szélén, némán és dermedten bámulták, ahogy a menet lassan eltűnik az erdő rengetegében. A nyomorultak kórusától felerősítve Dieu Nuong éneke visszhangzott az éjszakában:

*...E háborúban testvért öl a testvér,
Férgék lettünk, szégyen borul reánk,
Pedig nemrég a szerelemnek éltünk,
Pedig nemrég nekünk is volt hazánk...*

Diem Nuongnak nincs sírja. Ott nyugszik valahol a nagy síkon, egy kis földhalom a sok földhalom között.

A folyó kanyarulatánál a légelhárító erődből nem maradt más, mint néhány patkó alakú, ragyás fal. Az idő feltöltötte a láncos és gyújtó bombák tölcseireit. Az ösvény, amely valaha összekötötte lőállásainkat a faluval, már alig láthatóan kanyarog a folyó mentén a magas fű alatt. De a katonák, akik azóta szétszóródtak, aligha felejtették el. Akkoriban a tábori szakácsok járták végig naponta kétszer, hogy a harcosoknak ennivalót hozzanak. Éjjelenként pedig, főleg ha nem volt fent a hold, katonák osontak rajta, hogy „a kapcsolatot ápolják a néppel”, a fűben gázolva, a folyó felé tartva, és

összetömörülve, ha a partizánok őrjáratának az árnyképe az égre rajzolódott.

Azokban az időkben tiltottak minden érintkezést a felszabadított zóna népességével. Akinek ott nem volt dolga parancs szerint, nem léphetett a faluba. Az engedtlenségért komoly büntetés járt, kizárás a pártból vagy valami hasonló szerencsétlenség. Mert hát a katonák a nép közelében olyan, mint tűz a szalma mellett.

A katonák és a rozoga kalyibák lakói közötti kapcsolat tehát nem volt szoros, de a magas fűben hallgatóságosan csak létrejöttek az ösvények. Nappal egyedül a szakács és a kíségetői merték őket használni, de éjjel ezek az utak vezettek a szerelemhez.

Az én zászlóaljamban minden katonák legfőbb ambíciója az volt, hogy Cu szakács a kíségetőjének válassza – ő volt ugyanis az egyetlen, akit a faluhoz kötött a beosztása.

A konyha a templom mellett épült fel. Cu azért választotta ki ezt a helyszínt, mert nem tetszett vonzó célpontnak egy bombázó számára, és mert a közelében állt a falu legtisztább vizű kútja. Annak éppenséggel nem örült, hogy a pappal kell osztania a kúton, de a pap alkalmazkodó természetű volt, és sokkal értelmesebb, mint a falubeliek, akiket Cu semmirekellők bandájának tekintett. Termékeny földek között éltek, de amióta csak a gazdálkodásra kényszerítették őket, eltűnt belőlük minden érdeklődés a föld művelése iránt. Bizonyára nagyon hozzászórtak, hogy az amerikaiak segélyéből éljenek, és az aranykorba vágytak vissza, amikor a férfiak könnyű zsoldért, a nők meg prostituáltként szolgálták ki az amerikaiakat és kollaboránsaikat. Cu meg volt győződve róla, hogy mind egy gyékényen árulnak az ellenséggel, titkon csak az alkalomra várnak, hogy visszatérjenek hozzájuk, és addig türelmes beletörődéssel álcázzák igazi lojalitásukat.

Cunak nem fért a fejébe, miért vesztették el úgy a fejüket a bajtársai a falu női miatt. Századának ötven katonája évekig élt békében és egyetértésben az őserdő mélyén, de amint a síkságra települtek, a szabad ég alá és egy folyó mellé, falu és nők közelébe, rögtön kitört a civakodás. Pedig ezek a nők nagyon mások voltak, mint az északiak; nem voltak engedelmesekek, hűségesekek, bátrak, leleményesekek és lelkiismeretesekek, még kevésbé az ellenállás hősei. Cu szemében a falu nyüzsgött a női kórokozóktól.

– A női kórokozók vérbajt és gonorreát terjesztenek – figyelmeztette kíségetőit.

Cu nem fogadott el akárkit kíségetőnek. Könnyörtelenül elutasította a jópofákat, a fecsegőket, a fifikásokat, vagyis azt a fajtát, amely a falusi nőkre nagy hatással lehet.

– Ha szakács vagy, ha egész nap az étellel foglalkozol, amely a bajtársaidnak készül – mondta gyakran –, tisztán kell tartanod a kezedet. Nem nyúlhatsz mocskhoz, rothadékhoz, de legfőképpen a nők testét kell elkerülnöd vele.

A falusiak rettegtek Cutól, és nem mertek a konyhához vagy a kútjához közel menni. Ha a kíségetőivel összebarátkoztak, és valamit kunyerálni akartak vagy üzletelni velük, mindig megvárták, amíg főnökük elment az ételadaggal a táborba.

Naponta kétszer ugyanis Cu az egyik kíségetőjével és egy katonák védő kíséretében átvitte a reggelit, illetve a vacsorát a katonáknak. Nich, egy apró és kitűnő szimantú telivér laoszi kutya vezette a menetet. Kis darabon az országúton mentek, aztán át a falun a kunyhók között kanyarogtak. Lassan haladtak, kissé előre dönt testtel, csípőre tett kézzel, egyensúlyozva a hátukon cipelt hatalmas kosarat, amely a főtt rizs melegét és illatát árasztotta.

A falu kutyái Nich láttán meghátráltak, kiéhezetten lestek a kötörmelék közül, de nem mertek ugatni. A rongyos gyerekek a rizs meleg illatától megigézve Cu és kíségetője után tódultak, és a kosaruk felé nyújtogatták a kezüket.

– Szakács bácsi, szakács bácsi! – kunyeráltak.

– Mocskos kis koldusok, kotródjatok innen! – kiáltott rájuk Cu.

Néha azért, ha egy különösen bátor képű kölyök a falu széléig kitartott, megállt, és intett neki. Előhúzott kosarából egy darabka sült maniókát, egy főtt rizskalászt, ritkán egy szárított halat, és azt mondta:

– Nesze, ennyi van. A ba doinak nem jár több enni való. Manióka sem, rizs sem. Csak sós szulák meg gyömbérszár. Több egy szem se. A forradalom felszabadított benneteket, de a nyomorral magatoknak kell megküzdenetek. Tanulj meg kapálni, megtermelni a betevő falatodat. Mondd el az anyádnak is. Ez a forradalom még sokáig fog tartani. Nem csak a mi életünkben, még a tiédben is.

Azt mondják, hogy Nicht még ma is látják fel-alá futkosni a gyalogösvényen. A harmincöt milliméteres töltények rozsdás zöld rekeszeit szaglássza, felmászik a gyommal benőtt bunkerekre, és fájdalmasan fürkészi a folyót.

– Szakács bácsi! Szakács bácsi! – Az akkori gyerekek egyike, ma már felnőtt, még ma is így kiált, ha meglátja az apró kutyát búsan kószálni a régi ösvényen. A kutya mögött látni véli a két emberalakot a hatalmas kosarak alatt görnyedve.

A kutya láthatólag képtelen elszakadni az ösvénytől. Minden hajnalban és minden alkonyon visszatér ide. Senki sem képes eltántorítani ettől a pályától, amelyen

az alvajáró biztonságával ballag végig. És senki sem mer kezét emelni rá.

– Ez a kutya ölte meg Dieu Nuongot.

Legalább is ezt beszélnek róla. Még akik a tragédiáról semmit sem tudnak, azok is félnek a kutyától. Talán ők is érzik, hogy kínos ritmikus sétája mögött valami szinte ember vakság és örülség lappang.

Cu két kíséretét havonta két másikkal váltották fel. Egy alkalommal, amikor épp esedékes volt a csere, Cu kijelentette, hogy nem akar megválni Tuantól, addigi két kíséretét egyiktől. – Remekül beletanult a munkába. Dolgos és lelkiismeretes. Ragaszkodom hozzá – mondta.

Tuan gyalogusként kezdte, de senki se tudta pontosan, hogy hol harcolt, mielőtt a zászlóaljunkhoz került. Súlyos sebesülése miatt normális körülmények között leszerelték volna a hadseregből, de ő engedett a pártintencióinak, és önként jelentkezett további hadi szolgálatra. Nem az eredeti egységéhez helyezték vissza, hanem az én tüzérségi zászlóaljunkhoz került, harmadik géppuskás beosztásban. Magas és vékony természetével szinte ösztövérenek hatott. Kiugró ádámcsutkája volt. Arcát a halántékától a szája sarkáig húzódó iszonyú sebhely éktelenítette el, egy puskagolyótól, és ettől a szája is elferdült. A tüzérek szerettek bolondozni Tuan körül, de ő nem tartott velük. Hallgatott, nem nevetett, de nem is sértődött meg.

Nem törődött a ránk csapó zuhanóbombázó gépekkel, a közelben felrobbanó bombákkal és a körzetünkbe behatoló rakétákkal; fel se vette őket. Ez a hidegvér, ez a minden iránti közömbösség tette tökéletes harmadik géppuskássá. Csak a gépfegyver fogantyúját kellett elforgatnia és az irányzékot beállítania.

– A tüzérségi harc igazában egyhangú – mondta nekem. – Olyan, mint gépen írni. Nincs benne semmi színpadias. Nem lehet egy napon említeni a kézitusával.

– Azért mondd, mert csak harmadik géppuskás vagy – feleltem. – Ha akarod, szólok az őrnagynak, hogy engem tegyen a helyedre. Akkor te lehetsz a második, aki a ravaszt húzza.

– Ne is törődj vele – felelte. – Jó nekem, akárhova állítanak. Teljesen mindegy.

– Ha így vagy vele, miért nem mentél vissza északra, amikor alkalmad lett volna rá? – kérdeztem. – Miért maradtál itt?

Tuan csak a vállát vonogatta.

– Szerelmi okokból? Hűtlen lett a feleséged? Mi?

Tuan mordult egyet, de nem válaszolt.

Valójában senki se tudta, hogy van-e egyáltalán felesége vagy gyerekei. Senki se látta soha, hogy levelet írt vagy kapott volna. Még a politikai tiszt se tudott róla

többet annál a pár sornál, ami a személyi lapján állt. Tuan senkit se avatott bizalmába.

Szokatlan szűkszavúságán kívül Tuan a gitárjátékáról volt nevezetes. Ebben nem volt jobb nála a században. Nem úgy játszott, ahogy a katonák szoktak, a vállát ingatva és a lábával ütve a ritmust, a dallamot se dúdolta vagy füttyülte közben; szórakozottan játszott, mint aki se magát, se minket nem akar mulattatni vele.

– Mit játszol, Tuan? Mi ez a furcsa zene?

Tuan nem felelt. Lerakta a gitárját, egy öreg, rozoga hangszer, és kiment a konyhába. Amikor hozzánk került, már nála volt, és kész csoda, hogy maradt meg épségben mindazok közepette, amin átmentünk.

Cut eleinte bosszantotta Tuan hallgatag természetét, de hozzászokott. A diszkréció elvégre nem jellemhiba. A konyhán meg úgyis annyi volt álló nap a tennivaló, a futkosás, hogy sok beszédre nem is lett volna idő.

Csak késő este, amikor már a legénység rég jóllakott, talált Cu meg a két kíséretét, hogy néhány szót váltsanak, mielőtt a függőágyukba bújnak. Ilyenkor Cu elővett egy üveg bort, és megitta kíséretét, miközben a másnapi teendőket megbeszélte velük. Nyugodtabb napokon Cu meg a másik kíséretét, Binh leült kártyázni, Tuan pedig elővette a gitárját, felhangolta, és halkan játszani kezdett. Binh a füttyével kísérte a dallamot. Cu pedig letette a kártyát, Tuan felé fordult és úgy hallgatta. Egyik este felismerte a dallamot, hisz hallotta minden hajnalban és minden alkonyon: *Vándor vagyok, aki honától messze jár, A part vagyok, amely csak a léptedre vár.* Vajon Cu nem ekkor sejtette meg Tuan titkát?

Kint szünet nélkül zuhogott. Nyirkos, fülledt légkör ereszkedett a kunyhójukra. Sárgás fényt vetett a lámpa. Szomorú katonaélet. Akár egy elnyújtott sóhaj.

A pap háza, Cu kunyhója mellett, majdnem eltűnt a négy agyagos lejtő közepén, amelyek körülfogták. Gyér bútorzata volt: szalmával bevetett bambuszágú fá párnával, asztal, a falon könyvespolc és pár szentkép. A bejárat felett kosár függött. Abba helyeztek reggelenként a hívők néhány falatot a papjuknak, aki ritkán hagyta el a szobáját, és sohase járt a kertjén túl. Bölcs öreg volt, a világtól elvonulva élt. Amely nap Dieu Nuong meghalt, ő is eltűnt.

Az előző évben, amikor az amerikaiak széjjelbombázták a menekülteket, a pap és Dieu Nuong egymás mellett feküdt a hullák halma alatt. A pap húzta ki a lányt, életre keltette, és attól a naptól fogva a gondját viselte. Egy ideig Dieu Nuong a templomban lakott a pap mellett, mintha a húga volna. Nem volt illendő elrendezés, de azokban a zűrzavaros időkben sok tabu szenvedett sérelmet, és több volt a kivétel, mint a szabály.

Később, amikor a lánynak már volt saját kunyhója a falu szélén, gyakran visszament a templomba meglátogatni a papot, talán hogy győnjon nála, vagy hogy megossa vele az ajándékokat, amiket a katonák naponta vittek neki, mind amit a sovány fejadagjukból megtakarítottak, vagy a raktárból csentek, vagy zsákmányoltak valahol.

Azt hiszem, nem vagyok egyedül a véleményemmel: én sose tartottam rosszlánynak Dieu Nuongot. Nekem olyan boldogságot adott, amit sohasem élveztem ott fenn északon. Sok év elmúlt azóta, de nem tudtam és nem is akarom elfelejteni. Látom őt könnyed, kecses ringással járni az elhagyatott úton, látom a folyóparton üldögélni szótlanul, szomorkásan.

– Gyere be, katonám. Ne félj, egyedül vagyok.

Dobogó szívvel vontam félre a függőnyt, amely ajtajával szolgált, és már a szobájában voltam. Előre léptem, és valami csodálatos, reszkető melegség fogadott, valami, amit nem lehet leírni, és a lágyság mély örvényébe süllyedtem.

– Hogy hívnak, szerelmem? Jártál már nálam?

A felszabadított zóna keserves életkörülményei sem tudták megrongálni Dieu Nuong testét; volt benne valami áthatóan nőies, igen, nőiesebb volt minden más nőnél. És nem csak az ölelésében, a becézésében, a heves gyönyör pillanataiban, amikor gyengédsége lobot vetett, felnyögött és karjait dobálta, nem is csak olyankor, amikor halkan lihegett, megsemmisülve és kimerülten, és hullámokban ömlött belőle a bűnös női vágy.

– Máris mennél? – tartóztatott. – Messze még a hajnal. Ne siess. Valamit szeretnék mondani neked. Valamit, csak egy valamit.

De kevesen mertek maradni, és még kevesebben merték meghallgatni, amit Dieu Nuong mondani akart nekik. Senki se akarta hallani, mert senki se tudott segíteni neki. Nagyon veszélyes volt. Dieu Nuong pedig láthatólag hitt benne, hogy vannak még ezen a világon örültek, akik az életüket is kockára teszik a szerelemért, akik árulóvá is lesznek érte.

Persze mind szerettük volna újra felkeresni, ezért hazudtunk neki, megígértük a lehetetlent, mert tudtuk, hogy nem segíthetünk neki a szökésben. Ám egyszer, egy évvel előbb akadt egy férfi, aki segítséget ígért neki, és állta is a szavát.

Csak később tudtam meg, amikor már túl voltunk mindenén, hogy még gyalogos korában Tuon többször is megfordult Diemben.

A lángok nyarán, a tömegmészárlás után a falura rászakadt az éhínség; kifogyott az a kevéske készlet, amelyet a bao doi adományozott nekik a felszabadítás-kor. A hatóság elrendelte a termelés fokozását, még a papnak is dolgoznia kellett a megélhetéséért.

Dieu Nuong a papnál lakott akkoriban, és mivel gondviselője nem túrta a földet, igyekezett két ember munkáját elvégezni, erdőt irtani és maniókát ültetni. De nem volt szokva a kemény munkához, minden kapavágás után a kezébe temette arcát és sírt. Mire lement a nap, az ő földdarabján ott álltak még a fák meg az aljnövényzet.

A közelben egy szakasz katona lustálkodott függőágyakban hintázva. Csúfolták a vézna nőt, megvetően lustának mondták, kényeskedőnek, aki csak a kényelmet ismerte addig, és most kénytelen megtanulni, miből is él az ember. Végül megesett a szívük a szenvedésén, és felajánlották, hogy segítenek. Egész éjszaka a fákat vágták, a bozótot irtották. Az egyikük bemutatkozott. Tuannak hívták. Megígérte, hogy pár nap múlva visszajön, és segít Dieu Nuongnak felégetni az irtást. És állta a szavát.

Dieu Nuong földje volt a legszebb az egész faluban. Egy tuskó nem maradt a talajban. Amikor Tuan elment, megígérte, hogy visszajön, segít elültetni a maniókát. És állta a szavát.

Megjöttek az esők. A manióka, amit Tuan ültetett, napok alatt zöld szőnyeget borított a talajra. Tuan magokat vetett körbe, hogy töksövény nőjön fel belőle. A templom mögötti földsávra zöldségféléket vetett Dieu Nuong a segítségével. Mintegy ötnaponként Tuan elküszött a városhoz közeli frontvonalától, hogy a mezőkön át Diembe jöjjön.

Ekkoriban költözött el Dieu Nuong a paptól a kunyhóba, amelyet Tuan épített neki. Mellette a lány arcáról eltűnt a kétségbeesett komorság, ragyogott a szeme, és újra tudott mosolyogni.

Néha a gitárját is elhozta Tuan a lány kunyhójába. Halkan játszott, a lány dúdolgatott hozzá. Akkoriban csak Tuannak énekelt.

Bizonyára ígéreteket tettek egymásnak. Nem kétséges, hogy Dieu Nuong elmondta Tuannak, mennyire elege van a keserves életéből, hogy egy isten háta mögötti faluban kell túrnia a földet; hogy egy erős és megbízható férfit szeretne, aki átsegíti őt a fronton, és visszavezeti a nyugodt és kényelmes élethez, amelyet a felszabadulás előtt élvezett.

Tuan bízott benne, hogy át tudnak jutni a frontsávon, azon az aknákkal teleszórt és őrzéssel ellenőrzött tíz kilométeres szakaszon – mert éppen akkoriban értek véget a béketárgyalások. A szerelemtől megrészegevedve és a béke reményétől megmámorosodva megígérte a lánynak, hogy segíteni fog neki. És ezt biztosan a legkomolyabban gondolta. De aztán hirtelen nyoma veszett. Napok, hónapok teltek el, végül már senki sem beszélt Tuanról Diemben.

Ahogy mi legtöbbször, Dieu Nuong sem említette többé a nevét. Lehet, hogy idővel az emléke, az ígérete is elhalványult az agyában. De sóvárgása a szabadság után megmaradt, ott bujkált minden dalában, amelyet hajnalban vagy alkonyatkor elénekelt. Éjről éjre ígéretet csikart ki a katonákból, akik fölkeresték, de az ígéretek mind üresebbek lettek a múltó napokkal, ahogy a háború kegyetlenebbre fordult, ahogy bombák és gránátok záporoztak a falvakra, összezúzva a béke minden reményét.

Egy esős éjjel, ahogy a pap háza felé ballagott az ösvényen, a veteményes kertben a szakács kunyhója felől gitár hangjai ütötték meg a fülét. Nesztelenül a kunyhóhoz lopakodott, és belesett. Az olajlámpás pislafényénél nem tudta kivenni a gitáros arcát, de a dallamot megismerte a Tuannal töltött éjszakák után. Lélekszakadva az ajtóhoz osont. Nich, a kutya felugrott a kunyhó sarkából, és vadul ugatni kezdett.

– Ki az? – kiáltotta Cu, kikászálódott a függőágyból, és puskát ragadott. Dieu Nuong hátraugrott. A gitár elnémult, ő pedig elrohant.

Cu kivágta az ajtót.

– Kém! – kiáltotta. – Állj!

Megpillantotta Dieu Nuong sziluettjét.

– Te vagy az, te szajha? Állj meg, vagy lövök! – üvöltötte Cu. Kirohant az esőbe, megcsúszott a sárban, és arccal a földre terült. Dühösen talpra ugrott, és egész sorozatot lőtt ki a lány irányában.

Tuan is kirohant, kiragadta a kezéből a fegyvert. – Te hülye! – kiáltotta, és öklével Cu arcába sújtott. Ledobta a puskát, és elrohant a sötétbe Dieu Nuong után. A faluban megszólaltak a szirénák.

Binh felségítette Cut, és betámogatta a kunyhóba.

– Ha majd kérdeznek, mondd azt, hogy nem történt semmi – morogta Cu, és sziszegve törülgette az arcáról a vért és a sarat a zubbonya ujjával. – Mondd, hogy rosszat álmodtam, és elkezdtem összevissza lövöldözni. Most pedig menj ki, nézd meg, mi történt. – Felsóhajtott. – De miért rohant el az a nő?

Később, amikor Binh elmesélte nekem, mi történt azon az éjszakán, gyászos hangon ezt mondta: – Ha Dieu Nuong nem kap sebeket, rögtön elmenekülhetek volna.

Ahogy most visszagondolok rá, Cu eljárása a legfel foghatatlanabb számomra. Egyedül ő tudhatott róla valamit, hogy mi volt Tuan és Dieu Nuong között. Miért kellett akkor a lányt lelőnie?

Binh senkinek sem árulta el, hogy Cu tüzelt Dieu Nuongra, vagy hogy összeverekedett Tuannal, senkinek se beszélt Tuan és Dieu Nuong titokzatos kapcsolatáról. Annyi lett csak köztudomásúvá, hogy mind a ketten eltűntek.

Az erdő szélén a gyom kezdte benőni Dieu Nuong kunyhójának környékét. Híre ment, hogy a lány elmenekült, mások szerint meghalt – belefűlött a folyóba, vagy egy akna fölrobbant alatta.

Az eső mintha sohase akart volna elállni, és lassan ráébredtem, miért vagyok olyan szomorú. Hiányzott Dieu Nuong éneke, ő maga hiányzott. És nem csak nekem, az egész század lehangoltnak hatott. Mintha fölöslegesnek éreztük volna a jelenlétünket.

Aztán egy derűs napon a száraz évad kezdetén tudomásunkra jutott, hogy Tuan és a lány egész idő alatt a templomban rejtőzött, kivárták, hogy az esők véget érjenek és Dieu Nuong sebei begyógyuljanak. Akkor végleg elmenekültek.

A paptól tudtuk meg. Hajnalban jött el hozzánk a lövészárkokhoz, a köntösét átázta a harmat.

– Tavaly elcsábította a lányt egy katona, maguk közül való volt, az a sebhelyes arcú. És most nemrég visszajött. Nem csak magukat árulta el, ő vette rá a lányt is, hogy megtagadja Istent. – Elmondta azt is, hogy rögtön szólt Cunak, amikor a szökésüket fölfedezte. Cu azonban minket nem értesített erről.

– Ha tényleg el akarják kapni őket, még nem késő. A lány sebei alig gyógyultak be, nehezen jár – mondta a pap. – Vigyék magukkal a kutyát.

Engem ért a megtiszteltetés, hogy az üldözésükre menjek Cu és két felderítő társaságában. Nich mutatta fűgér az utat, a pórázt feszítve, amelyet Cu tartott.

Szótlatlanul követtük nyílt alakzatban, a puskát lövésre készen tartva. Parancsot kaptunk, hogy ne engedjük elmenekülni őket, mert ismerik a legközelebbi csapatmozdulataink titkát

A nyomok, amelyeket Nich követett, a folyó mentén vezettek, a síkság sűrű erdővel benőtt tája felé.

Buzgalmunk hamar lelohadt. Vonakodva haladtunk tovább. Por szállt fel a lépteink nyomán. Múltak az órák. Nich kitaróan követte a menekülő láthatatlan cikcakkos útvonalát. De amint épp arra jutottunk, hogy nem érdemes tovább menni, egy nagy *knia* fához értünk a síkság közepén, az embermagasságú fű között. És láttuk, hogy Tuan és Dieu Nuong nemrég ott tartott pihenőt. Hangyák nyüzsögtek néhány rizsszemet hurcolásza. A földön cigarettavég, újságpapírból sodort ócska cigarettáé. De a legbeszédesebb jel egy test lenyomata volt a fűben, egy fekvő női test körvonalaival.

Éppen alkonyat előtt értük utol őket.

Kimerülten álltunk meg egy patak partján. A vízben Nich elvesztette a nyomot. Leültünk pihenni. Hallgatásunk ott függött a lemenő nap átható vöröskében.

Hirtelen a patak mormolásán át halk, váratlan hang ütötte meg a fülünket.

– A gitár! – kiáltott Cu.

Lélegzetünket visszafojtva füleltünk. Egy halk hang dalba fogott.

Átgázoltunk a patakon, és kúszva közelítettük meg a helyet, ahonnan a hangokat hallottuk. Fenyőerdő volt, ritkás fatörzsek nyújtóztak az ég felé. Vékony füst szállt fel az estébe.

Egy gally megroppant. Az ének elhallgatott.

Egy fatörzs fedezékéből bámultam kimeredt szemmel. Apró tűz fölött fazék függött. Mellette feküdt a gitár. Két fenyő közt függőágy volt kifeszítve. Prédáink a bokrok közt bújtak meg.

Csend. Hosszú csend. Gépiesen kibiztosítottam a fegyvert.

– Barátaim, testvérek! – hallottuk Tuan hangját. – Senkinek sem ártottunk. Hagyjatok futni!

– Hallgass! – kiáltott az egyik felderítőnk. – Felállni! Gyerünk elő, feltartott kézzel!

Egy perc eltelt. Több perc. Néma csend. Cu hirtelen elengedte Nich pórázát. A kutya elrohant, és hallottuk, hogy a bokrok közt ugat. Viharos örömmel. Rezgett a bokor.

– *Vándor vagyok* – hangzott fel az ének.

– Ostoba nő! – kiáltotta egyikünk. – Szajha!

Abban a pillanatban négy géppisztoly üvöltött fel. A villanások egymásba olvadtak az estében.

Négy tárat ürítettünk ki. A négy fegyver egyszerre hallgatott el. Mind a négyen előrerohantunk, és dőbenten álltunk meg.

A szétzúzott bokor mögött két emberi alak hevert összefonódva. A golyóink mintha még szorosabban összeforrasztották volna őket. A férfi a testével akarta védeni a lányt, de a lövedékek átütötték mind a kettőt. A tűz pislákoló fénye meztelen hátukon táncolt.

Bénultan álltunk jó darabig. Leszállt az éjszaka. Úgy tetszett, hogy valami láthatatlan, leküzdhetetlen erő bilincsel össze minket. A puska szaga, pusztító dühünk egyetlen tanúja eloszlott már.

Cu felzokogott.

Letérdeltem Tuan és Dieu Nuong mellé, és szétválasztottam őket.

Két nap múlva parancs érkezett, hogy délnek vonulunk. Örökre elhagytuk Diemet. Összehúztam magamat, akárcsak Cu. Csata várt ránk, az egyetlen megváltás lelkünk számára. Harcolni fogunk és felejtetni.

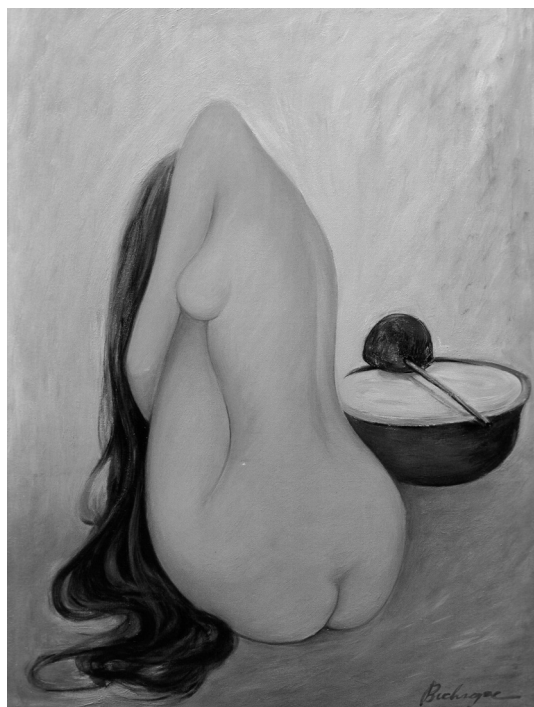
Akkor még nem tudtuk, hogy ez volt az utolsó száraz évszak a háborúban. Lelőttük a békeküldötteket, és mindennek ellenére eljött a béke.

A síkon az egész évszakban süvöltöttek a szelek. Békés szelek, szilaj szelek.

Tótfalusi István fordítása

Bao Ninh (1952) író, a Vietnami Írók Szövetségének tagja. Hanoiban lakik, a vietnami háborúban katona volt, most *Az irodalom* című folyóiratnál dolgozik. Leghíresebb műve *A háború szomorúsága* című regény, amelyet több nyelvre lefordítottak. Az itt közölt fordítás angol nyelvből készült.

Bich Ngoc: Fürdőző